

ISSN (E): 2181-4570

HUNARMANDCHILIK TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Mamatova Bahora Murod qizi

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Maqolada O'zbekiston Respublikasi hunarmandchilikni rivojlantirish muammolari tahlil qilingan va tadbirkorlikni rivojlantirish yo'li bilan hunarmandchilikni rivojlantirish mexanizmini ta'minlash bo'yicha ilmiy takliflar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqarish.

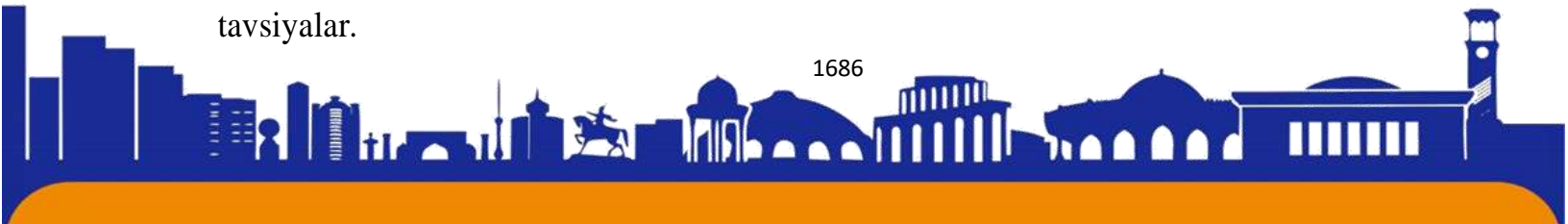
Tayanch iboralar: Hunarmandchilik, an'anaviy hunarmandchilik, badiiy hunarmandchilik, zamonaviy hunarmandchilik, hunarmand, usta, shogird, tadbirkorlik, tadbirkor, hunarmandchilik mexanizmlari.

O'zbekistonga katta e'tibor qaratilmoqda keng ijtimoiy-iqtisodiy amalga oshirish sharoitida hunarmandchilikni rivojlantirish islohotlar. Shu bilan birga, ehtiyoj ham bor texnik o'sishni ta'minlash muammosini amaliy hal etish va ilmiy tadqiq etish hunarmandchilik, tizimni takomillashtirish hunarmandlarning kasbiy tayyorgarligi; ularni logistika bilan ta'minlash, moliyaviy resurslar, sifatni yaxshilash hunarmandchilik mahsulotlari bozor talablariga mos, hunarmandchilik mahsulotlari eksportini oshirish.

Hunarmandchilikning umumiy nazariy asoslari, uni rivojlantirish masalalari ko'plab xorijiy olimlarning ishlarida yoritilgan. Ular orasida M.Veber, V.Sombart, A.Smit, T.Mommsen, R.Xizrix, M.Piters va boshqalar. Rossiya va MDH mamlakatlari olimlari orasida bu yo'nalishni I.T.Pososhkov, M.I.Tugan-Baranovskiy, A.V.Aryomov, V.Kenig, N.D.Gaybatova, A.Meyer, V.M.Kovrigina, T.A.Badlev, A.S. kandedikalar, A.P.Paxritsina, S.V.Prodina, G.M.Ryazantsev, I.V.Ryazantseva va boshqalar. Bu iqtisodchilarning ishlarida hunarmandchilik rivojlanishining zamonaviy nazariyasini yaratish uchun tadbirkorlik muhitiga katta e'tibor berilgan.

Mustaqillik yillarida olimlar ijodida respublikamizdan – S.S.G'ulomova, Y.Abdullaeva, F.Karimova, X.P.Abulqosymova, N.K.Muradova, Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka bag'ishlangan A.A.Kulmatov, V.A.Chjen, U.V.G'ofurovlar ham savollarga javob berdilar. Hunarmandchilik. Umuman olganda, bizning mamlakatimizda va rejali iqtisodiyot yillarida, mustaqillik davrida esa milliy hunarmandchilik yo'q edi

Tadqiqotning maqsadi rivojlanishdir hunarmandchilik tadbirkorligini rivojlantirishning nazariy asoslarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy takliflar va amaliy tavsiyalar.

Tadqiqot ob'ekti – jarayonlar O'zbekiston Respublikasida hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirish.

Tadqiqot mavzusi hunarmandchilikning rivojlanishi bilan bog'liq ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar.

Tadqiqot usullari. Tadqiqotda ilmiy abstraktsiya, qiyosiy tahlil, iqtisodiy va matematik modellashtirish, mantiqiy fikrlash va tarixiy rivojlanish, tizimli yondashuv, statistik guruhlash usuli va boshqalar qo'llaniladi.

Hunarmandchilik dastlabki shakl hisoblanadi insoniyatning ishlab chiqarish faoliyati shaharlar paydo bo'lishidan oldin mavjud edi. Hunarmand o'z ustaxonasi va shogirdlariga ega mustaqil ishlab chiqaruvchi bo'lsa, uy ishchisi hunarmandchilik ishchisi shartnoma asosida. Bizningcha, hunarmandchilik yuqori malakali ish, hunarmandchilikka asoslangan milliy an'analar va individual ijodkorlik uyg'unligi, doimiy ravishda rivojlanib borayotgan va yaratilayotgan yuqori texnologiyali va innovatsion ishlab chiqarish turlaridan biri. Yangi shakllar.

Bizningcha, hunarmandchilik faoliyatni an'anaviyga bo'lish mumkin, badiiy va zamonaviy hunarmandchilik. An'anaviy hunarmandchilik eng ko'p hunarmandchilikning qadimiy turi bo'lib, asosan uy ishlab chiqarishga ixtisoslashgan idishlar, asboblardir. Bu hunarmandlar aholining kundalik ehtiyojlarini qondiradi. Milliy an'ana va ijodga asoslangan badiiy hunarmandchilik, estetik mezonlarga va funktsional ehtiyojlarga javob beradigan, yuqori malakali mehnatdan foydalangan holda - buning natijasi san'at asari darajasidagi mahsulotdir.

Zamonaviy hunarmandchilik yangi asosida vujudga kelgan hunarmandchilik turi fan va texnika yutuqlari. Biz quyida keltirgan bu turdagi hunarmandchilikni talab qiladi yuqori malakali, mahoratli va shaxsdan ko'nikmalar. Bular kviling, deкупaj, kartochka, scrapbooking, kigiz, patchwork, fusing, ko'pik, flocking kabi hunarmandchilikdir. Bizningcha, bu faoliyat yo'nalishlari zamonaviy hunarmandchilikka tegishli bo'lishi va qonunchilik darajasida mustahkamlanishi kerak. Hunarmandchilikda qo'llanilishi natijasida ko'p sonli murakkab mashinalar, mexanizmlar va innovatsiyalar, frezalash o'rganilib bormoqda. Oziq-ovqat sanoati, ichiga rivojlangan hunarmandchilik - poyabzal sanoat, beritnovskoe hunarmandchiligi - kiyim sanoatida, temirchilik hunarmandchiligi - metallarga ishlov berish sanoati.

Hunarmandchilik biznes shakli sifatida tadbirkorlik faoliyati, ko'pincha, tashkil qiladi zuyuetsya oilaviy biznes sifatida. Orqada istiqloq yillari, milliy tiklanish hunarmandchilik

asoslaridan biriga aylandi mamlakatimizda har qanday vazifalar. O'rgatish sirlari yoshlar hunarmandchiligi va ularni taqdim etish doimiy ish o'rinlari, hissa qo'shgan ularning ijtimoiy mavqeini yaxshilash, yuqoriroq aholi turmush darajasini oshirish. Qayta tiklandi va rivojlangan hunarmandchilik, yo'q bo'lib ketish yoqasida edi. Yangi tiklangan Yoshlar ko'p bo'lgan "Ustashogird" maktabi deji hunarmandchilik sirlarini o'rganadi va bu jarayon davom etadi.

Agar 2010-yilda "Hunarmand" uyushmasida ro'yxatga olingan edi 20 871 Inson, Bu natijama'lumotlarning afzalliklari, hunarmandchilikka e'tiborni oshirish kerakligi, 2015-yilga kelib bu ko'rsatkich edi 22141 kishi, kamayish kuzatilmoqda stva a'zolari 2016-yil yoqilgan 2450 Inson va tarkibi 19691 Inson, 2017-yil ni tashkil etdi.

Xulosa va takliflar.

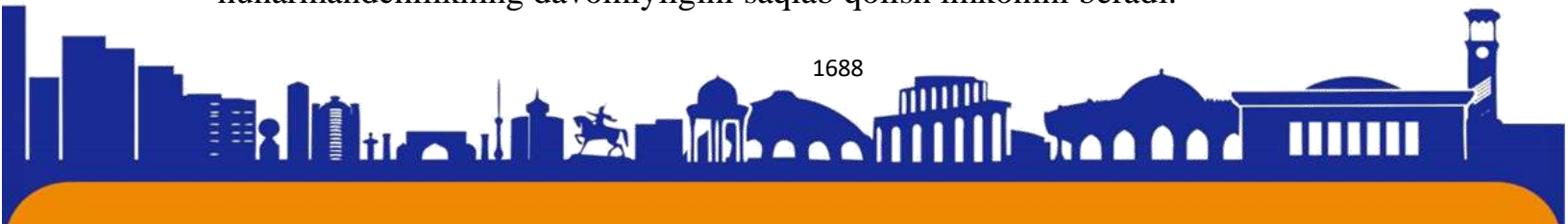
Hunarmandchilik tadbirkorligini rivojlantirishni kuchaytirish quyidagi choralarni ko'rish tavsiya etiladi:

a) Asosiy qayta ko'rib chiqish tavsiya etiladi hunarmandchilik faoliyat sohalari, ularni optimallashtirish, an'anaviy, badiiy va zamonaviy hunarmandchilikka bo'lish. Buning natijasida "Hunarmand" uyushmasi a'zolari soni ortadi, bor ishlab chiqarilgan mahsulot hajmini, shuningdek, uning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini hisoblash imkoniyati taqdim etilgan.

b) Rivojlanish va takomillashtirish maqsadida hunarmandchilik va qonunchilik asoslarini ishlab chiqish va qonun bilan qabul qilish zarur O'zbekiston Respublikasi "Xalq hunarmandchiligi to'g'risida"gi;

c) Korxonalarni birlashtiruvchi tadbirkorlik tizimini shakllantirish zarur, hunarmandchilik buyumlarini ishlab chiqarish (birlashma kompaniyalar, MChJ). Ularning vazifalari bo'lishi kerak xorijiy iste'molchilarni qidirish, hunarmandchilik mahsulotlarini yetkazib berish va bojxona rasmiylashtiruvi. Buning natijasida hunarmandchilik mahsulotlari eksporti ko'payishi ta'minlanadi.

d) Maktablarda faoliyat yuritayotgan hunarmandlarni ozod qilish kerak "Usta-shogird", yer solig'ini to'lashdan va mulk solig'i. uchun bu ayniqsa muhimdir qishloq joylarda mehnat qilayotgan hunarmandlar. Natijada magistrnlarning qiziqishini oshirish uning faoliyati «Usta-shogird» maktablarida, qaysi milliy hunarmandchilikning davomiyligini saqlab qolish imkonini beradi.

ISSN (E): 2181-4570

e) Aholini ish bilan ta'minlovchi, hunarmandlarni arzon resurslar bilan ta'minlovchi nufuzli hunarmandchilik yo'nalishlarida hunarmandchilik klasterlarini tashkil etish; tadbirkorlik tizimini shakllantirish hunarmandchilik buyumlarini sotish.

f) Hunarmandchilik tadbirkorligining real statistikasini olish klassifikatorga turlarni qo'shish shoshilinch iqtisodiy faoliyat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullaeva R.G. hunarmandchilik taraqqiyotining tarixiy va institutsional asoslari // Iqtisod va molia. –T., 2017 yil 2-orzu. 2-9 b.
2. Abulqosimov X.P., Qulmatov A.A. O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikning urni uni rivojlantirish yo'llari.
3. Abulqosimov X.P., Abdullayeva R.G. Respublikada hunarmandchilik tadbirkorligini rivojlantirish O'zbekiston // Iqtisodiyot, moliya va barqaror rivojlanish xalqaro jurnali. ISSN (elektron): 2620-6269/ ISSN (bosma): 2615-4021// <http://jurnallar.tadqiqot.parklari.org/index.php/IJEFSD/maqola/ko'rish/333>
4. G'ofurov U.V. iqt. muxlis. dok. dis... mavhum. -T.: 2017. - 96 b.
5. Paxritsina A.P. Viloyatda xalq badiiy hunarmandchiligi tashkilotlarini rivojlantirishga rahbarlik qilish. PhD dissertatsiyasi. – Nijniy Novgorod, 2004, -188
6. Pogodina S.V. Xalq amaliy san'atini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi. - Nijniy Novgorod, 2011 yil - 162 p.

